

PSIHOLOGIE

De aceeași autoare,
la Editura Nemira a apărut:

Revolta trupului

Născută în Polonia și educată în Elveția, psihoterapeuta ALICE MILLER a scris numeroase cărți despre cauzele și consecințele traumelor din copilărie. Printre cele mai cunoscute cărți ale sale: *Am Anfang war Erziehung* (1980), *Wege des Lebens. Sieben Geschichten* (1998), *Du sollst nicht merken. Variationen über das Paradies-Thema* (1998), *Evas Erwachen. Über die Auflösung emotionaler Blindheit* (2001) etc.

alice millner

**CĂDEREA ZIDULUI
TĂCERII**

Traducere din limba germană
DANA VERESCU

NEMIRA

Coperta colecției: Dana MOROIU, Corneliu ALEXANDRESCU

traduki^T

Această carte a fost publicată cu sprijinul TRADUKI, o rețea dedicată literaturii, înființată în urma colaborării dintre Ministerul Federal pentru Afaceri Europene și Internaționale al Austriei, Ministerul Afacerilor Externe al Germaniei, fundația culturală elvețiană Pro Helvetia, KulturKontakt Austria, Institutul Goethe, Agenția Literară Slovenă JAK și fundația S. Fischer.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MILLER, ALICE

Căderea zidului tăcerii / Alice Miller ; trad.: Dana Verescu. - București : Nemira Publishing House, 2010
ISBN 978-606-579-020-9

I. Verescu, Dana (trad.)

159.9

Alice Miller

ABBRUCH DER SCHWEIGEMAUER

© Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main, 1998

Ediția românească a fost publicată

prin intermediul Agenției Literare Livia Stoia

© of the translation: S. Fischer Foundation by order of Traduki

© Nemira, 2010

Lector: Ecaterina DERZSI

Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tiparul executat de FED PRINT S.A.

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-579-020-9

„Scoală, jeleşte-te în timpul nopții, la început de strajă; varsă-ți inima ta ca apa înaintea feței Celui Atotstăpânitor. Către El ridică mâna ta pentru viața pruncilor tăi, care se prăpădesc de foame la colțul tuturor ulițelor.”

INTRODUCERE LA EDIȚIA NOUĂ, COMPLET REVIZUITĂ (2003)

În ultimii ani, problema maltratării copiilor pare să capete în sfârșit atenția pe care o doream de mult timp. Firește că temerile și împotrivirile prezentate de mine, care se referă la tema copilăriei, nu au dispărut cu totul. Dar nu se mai poate nega faptul că se publică și se vorbește mult pe această temă. Cel puțin astăzi vreau să plec de la premisa că în practica analistului, psihiatrului și a altor terapeuți s-au schimbat câteva lucruri. Numeroși colegi relatează despre experiențele lor cu noile concepte terapeutice, care se referă la semnificația istoriei de viață memorate de corp și la emoțiile blocate. În orice caz, astăzi se poate constata că unele dintre tabuurile pe care am încercat, în mod provocator, să le ating în această carte și-au pierdut între timp forța, că unii specialiști și mass-media abordează tema copilăriei cu mai puțină teamă.

De la apariția *Căderii zidului tăcerii*, în anul 1990, mi-au scris mulți oameni, cărora tocmai această carte le-a dat curaj să apere adevăruri pe care le simțeau de multă vreme, fără a le lua destul în serios, care le trezeau multe emoții și îi provocau să gândească. Aceste scrisori m-au motivat să prelucrez textul care îmi părea depășit pe alocuri.

În prima ediție, de acum 13 ani, titlul cărții a exprimat o speranță de-a mea. Acum el indică o realitate. „Zidul tăcerii” există încă în inimile și în

teama oamenilor, care în copilărie au fost abuzați, chinuți sau „doar” ignorați. Dar mulți dintre ei lucrează la dărâmarea acestui zid. Cei mai mulți oameni care au crescut în teroare trăiesc încă cu frica de atunci, de a fi pedepsiți de părinți, dacă întrevăd adevărul. De aceea ei nu pot privi clar faptele părinților lor, nu le pot judeca și le este greu să se elibereze de consecințele maltratărilor suferite. Ba chiar își idealizează părinții, „educația severă” care le-a fost dată. Dar în ultimul timp nu mai fac toți asta. Mica minoritate crește pe nesimțite. Fostele victime ale maltratărilor suferite în copilărie nu mai tac, ele încep să povestească despre copilăria lor și găsesc sprijin și confirmare în grupuri de oameni care, de asemenea, s-au hotărât să spună pe nume infracțiunilor comise asupra copiilor, ei nu mai vor să le ascundă idealizându-le, ci vor să-și exprime revolta, deoarece au înțeles ce preț mare, în privința sănătății și vitalității, au fost nevoiți să plătească pentru această minciună toată viața.

Astfel, titlul acestei cărți devine legitim abia astăzi, în noua ediție revizuită. Cruzimea educației tradiționale a fost recunoscută deja public, de când 11 state europene au interzis prin lege bătaia copiilor mici. Nu mai poate dura mult până când absurditatea bătaii copiilor „pentru binele lor” va fi conștientizată de oamenii de pretutindeni. Ne găsim deja pe această cale, printre altele pentru că acum este dovedit de cercetările pe creier că pedepsele corporale la preșcolari pot duce la deteriorări ireversibile în dezvoltarea cerebrală. Chiar dacă Biserica și fundamentalistii oricărei confesiuni se poartă ca și cum nu ar exista aceste informații – ele nu mai pot fi îngropate, în epoca calculatoarelor. Nici măcar strigătele sectanților și fanaticilor religioși nu mai pot acoperi această cunoaștere.

Populația nu mai este împărțită în oameni care au fost maltratați cândva și cei care nu au fost maltratați (cei mai mulți dintre noi am crescut în sistemul pedepselor), ci mai degrabă între fostele victime, inconștiente, și supraviețuitorii conștienței ai așa-numitei „violente pedagogice”. Aceasta nu era altceva decât folosirea copiilor în scopul descărcării propriilor tensiuni emoționale. Cum aceste tensiuni ale părinților nu sunt însă altceva decât prețul pe care ei îl plătesc pentru reprimarea propriilor suferințe din

copilărie. O analiză aprofundată poate cu timpul să schimbe din temelii această stare de spirit.

Această evoluție se poate observa pe forumurile „ourchildhood”, care există acum deja în mai multe limbi pe internet. Pe website-ul meu, www.alice-miller.com, se află linkurile spre forumul de limbă germană, internațional (engleză) și francofon. În ele se vede clar cu câtă sinceritate și curaj se lucrează împotriva zidului tăcerii și pentru renunțarea la minciuni, pe care societatea noastră le iubește, fără a observa cum acestea o distrug.

Informațiile oferite la prima mână în aceste forumuri deschid cititorului ochii pentru fenomene și conexiuni care rămân încă puternic tabuizate. Cât de mult influențează acest lucru psihologia, biografia și literatura am arătat în cartea mea, *Trezirea Evei*. Când în romane apare situația tragică a unui copil care este supus adulților doritori de putere (și inconștienți), atunci această relatare este transformată deja de autorul adult în „artă”. În forumuri nu se prepară nimic. Acolo pulsează viața adevărată a oamenilor de diferite vârste. După părerea mea, aceasta este baza pentru cunoașterea adevărată. Numai astfel poate crește conștiința care contribuie la stoparea unei crime până nu demult legitime.

CUVÂNT ÎNAINTE

Adevărul despre copilărie, așa cum a trebuit să o trăim mulți dintre noi, este de neconceput, revoltător, dureros, nu rareori monstruos și mereu reprimat. A experimenta acest adevăr dintr-odată și a asimila această cunoaștere este pur și simplu imposibil, chiar dacă ne dorim asta cu ardoare. Capacitatea organismului uman de a suporta dureri este, pentru propria protecție, limitată, și toate încercările care nu iau în seamă aceste limite și ridică cu forța reprimarea au doar efecte negative și deseori periculoase, ca orice altă formă de violare.

Consecințele unui eveniment traumatic, cum este un abuz, pot fi dizolvate doar dacă toate fațetele traumatice ale acestui eveniment pot fi trăite, articulate și judecate în cadrul unei terapii protectoare.

În ultimele decenii au existat diferite încercări periculoase de a anula consecințele traumelor din copilărie într-un mod violent, dar toate au eșuat. Tratamentul cu LSD, hipnoză și traiul în izolare nu numai că nu au dus la integrarea adevărului personal, ci foarte frecvent au dus la o evadare și mai puternică din el, în forme noi de apărare, cum sunt ideologiile, dependențele și alte tipuri de negare.

Mulți oameni tineri care au experimentat drogurile psihedelice, din curiozitate și din nevoie, au avut parte de o experiență înspăimântătoare, în același timp descurajantă și foarte nebunească, experiență care mai târziu le-a închis accesul spre o terapie protectoare și eficientă. În anumite

situații, s-au văzut expuși brusc, pe nepregătite, neprotejați, ororii copilăriei lor, în imagini simbolizate, fără referire la realitate, și în niciun caz nu au vrut să se mai expună încă o dată, mai târziu, *acestei* experiențe. De fapt, pe bună dreptate. Dar ei nu știau că ceea ce au trăit și ceea ce le-a fost vândut ca terapie era de fapt opusul terapiei: o traumatizare care a cimentat rătăcirea din copilărie cu ajutorul conținuturilor simbolice și care a lăsat în urmă o versiune rigidă a copilăriei lor, greu de dizolvat.

Consecințele unor astfel de experiențe sunt regretabile, deoarece cei afectați vor avea încredere de acum înainte mai degrabă în minciuna dependenței, a medicamentelor sau a teoriilor false și nu în adevăr. Ei nu bănuiesc că *ar putea*, într-un proces lent, să suporte adevărul și că numai acest lucru îi poate ajuta pe termen lung.

Construim ziduri înalte pentru a ne feri de faptele dureroase, pentru că nu am învățat niciodată că putem trăi într-un anume mod cu această cunoaștere. „De ce ar trebui să facem asta?“, ne putem întreba. „Ce a fost a fost. De ce trebuie să ne ocupăm de asta?“ Răspunsul la această întrebare este foarte complex. În această carte încerc să arăt, cu ajutorul diferitelor exemple, de ce noi, atât ca indivizi, cât și ca societate, nu putem și nu avem voie să renunțăm la adevărul privind propria copilărie.

În spatele zidului care trebuie să ne protejeze de istoria acestei copilării se mai află încă și acum copilul abuzat care eram și care odinioară a fost părăsit și trădat. El așteaptă ca noi să găsim curajul să-l ascultăm. El vrea să fie protejat, înțeles și eliberat din izolarea, singurătatea și mușenia sa. Dar acest copil, care așteaptă atât de mult înțelegerea, atenția și grija noastră, nu are doar nevoi care trebuie împlinite. El are și un dar pentru noi, de care noi avem mare nevoie pentru a trăi cu adevărat și pe care nu-l putem cumpăra de nicăieri și pe care numai el ni-l poate da. Este darul adevărului, care înseamnă o eliberare din închisoarea opiniilor distructive și a minciunilor sigure, este, în cele din urmă, darul siguranței pe care ne-o dă integritatea recâștigată. Copilul așteaptă doar să fim pregătiți să ne apropiem de el, pentru a demola zidul, cu ajutorul lui.

Mulți oameni nu știu asta. Ei suferă de simptome chinuitoare și cer sfatul medicilor, care, ca și ei, resping cunoașterea necesară. Ei urmează acest sfat, de exemplu suferă operații grele și complet inutile sau îi fac pe alții să sufere. Sau consumă somnifere pentru a nu fi tulburați de vise care le pot aminti de copilul care așteaptă în spatele zidului. Dar copilul nu se poate exprima decât în limbajul insomniei, al simptomelor corporale și al depresiei, cât timp îl condamnăm la tăcere. Pastilele și drogurile nu pot face nimic, ele nu fac decât să producă și mai multă confuzie adultului.

Mulți știu de mult acest lucru și totuși nu se pot ajuta. Unii simt că reprimarea traumelor din copilărie le otrăvește viața; ei recunosc că această reprimare a fost necesară cândva pentru copil, pentru a-i asigura supraviețuirea, deoarece organismul mic ar fi trebuit altminteri să moară de durere. Unii încep să bănuiască faptul că menținerea reprimării la adult are consecințe distrugătoare. Dar ei sunt de părere că trebuie să se împace cu asta, pentru că nu cunosc nicio altă variantă. Ei nu știu că este posibil, într-un mod nepericulos, în decursul unui proces lung, să anuleze reprimarea din copilărie și să învețe să suporte adevărul. Nu brusc, nu prin intervenții violente, ci lent, ținând cont de fiecare semn de rezistență.

Ceea ce este valabil pentru terapia individului este valabil și pentru dezvoltarea conștiinței societății. Nici aici adevărul monstruos despre cauzele și consecințele abuzului copiilor și despre locurile de naștere ale violenței nu poate fi spus dintr-odată, ci treptat (cf. Alice Miller, *Am Anfang war Erziehung*, 1980; *Das verbannte Wissen* și *Der gemiedene Schlüssel*, 1988 a + b). Vreau să arăt acest lucru printr-un exemplu din propria mea muncă de lămurire: după apariția primelor trei cărți ale mele, la începutul anilor '80, câteva ziare și reviste mi-au cerut un articol. Dar imediat ce am anunțat că voi scrie despre violența în familie, interesul privind o colaborare cu mine s-a stins complet. Singura excepție a fost redactorul revistei *Brigitte*, care a putut să publice în 1982 articolul meu despre abuzul sexual al copiilor, împotriva rezistenței câtorva colegi de breaslă. Articolul a purtat titlul: „Fii-cele nu mai tac” și mai târziu a fost publicat într-o ediție nouă a cărții *Nu trebuie să observi*. El relatează despre curajul câtorva femei americane de

a face publice poveștile rănilor grele suferite în copilărie, pentru a nu mai trăi singure cu acest secret groaznic și distrugător, dar și pentru a ajuta alte femei să lucreze la dărâmarea zidului tăcerii, cu ajutorul căruia societatea se protejează de cunoașterea copilăriei. Aceste femei au recunoscut că așa-zisa protecție oferită de acest zid are un efect distrugător asupra supraviețuitorilor abuzurilor din copilărie și că numărul acestor supraviețuitori cuprinde mai mult de jumătate din întreaga populație.

În acele vremuri tema abuzului sexual al copiilor era un tabu absolut în Germania, iar efectul articolului a fost asemănător spargerii unui baraj. Sute de femei din toate straturile sociale au scris redacției și mie personal. Ele au povestit despre maltrătarile brutale din copilărie și de zidul tăcerii care le separa de aceste evenimente și astfel de o mare parte din personalitatea lor. Toate aceste scrisori erau străbătute, ca de un refren, de aceeași frază: „Este prima dată când relatez despre asta.” Cele mai multe au completat: „Puteți să-mi publicați povestea, pentru ca alte femei care au trăit asta să afle că nu sunt singure, căci până la articolul dumneavoastră credeam că doar mie mi s-a întâmplat așa ceva. Dar vă rog, în niciun caz nu pomeniți numele meu.” Cele mai multe dintre femei erau căsătorite, mame ale mai multor copii, multe dintre ele trecuseră prin diverse „terapii”, dar nu îndrăzniseră să discute despre trauma din copilărie nici cu soțul, nici cu terapeutul. Ceea ce le-a marcat viața, ceea ce le-a amenințat în imaginație și le otrăvea trebuia tăcut sub tăcere complet, pentru că nicăieri în mediul lor nu găsiseră vreun „martor cunoscător” care să le facă posibilă cel puțin o eliberare parțială de acest secret izolant – chiar dacă ar fi fost vorba doar de o simplă discuție despre chinurile suferite. Fiecare dintre aceste femei mi-a apărut ca o fetiță în fața unui zid înalt în care nu se află nici măcar cea mai mică deschizătură care să-i ofere fetei, în singurătatea ei, măcar o speranță cât de mică.

1. Un rol asemănător „martorului ajutător” din copilărie poate fi jucat la maturitate de „martorul cunoscător”. Prin acesta înțeleg un om care cunoaște consecințele chinurilor și maltrătarilor copiilor. De aceea el poate

fi alături de acest om tulburat, poate fi empatic și îl poate ajuta să înțeleagă mai bine sentimentele proprii și ininteligibile de teamă și leșin, pentru a putea percepe mai bine opțiunile adultului de astăzi (cf. și *Das verbannte Wissen*, p. 214).

De atunci s-au schimbat multe. Mai întâi s-a fondat în Berlin grupul de autoajutorare „Apa sălbatică”, al cărui exemplu a fost urmat de apariția altor grupuri asemănătoare în toată țara. Zidul tăcerii nu mai este la fel de inexpugnabil ca acum 20 de ani – cel puțin în ceea ce privește abuzul sexual al fetelor.

Fără ajutorul mișcării feministe, această dezvoltare rapidă nu ar fi putut fi posibilă. Ei trebuie să-i mulțumim că tribunalele și opinia publică au devenit atente la singurătatea victimelor. Grozăviile care până acum păreau de la sine înțelese au fost dezvăluite. Dar nici măcar mișcarea feministă nu a putut înlătura dintr-odată toate legăturile de pe ochi – lucru de înțeles de altfel.

Pentru a recunoaște un adevăr monstruos din trecutul nostru colectiv și pentru a-l putea integra avem nevoie de mult timp, ca în terapie. Altfel apare pericolul ca reprimarea să fie întărită. Avem încă nevoie de iluzii, sprijin, cârje pentru a ne confrunta tot mereu cu alte aspecte dure-roase ale adevărului, până când să putem percepe întreaga dimensiune a situației copilului.

De aceea mișcarea feministă nu a putut să renunțe la unele iluzii atunci când a adus în discuție abuzul sexual al fetelor; ea a avut nevoie în special de iluzia că mamele ar fi nevinovate de această crimă. Mi s-a părut că revistele feministe nu se împăcau bine cu cărțile mele, deoarece eu nu eram dispusă să-i fac doar pe bărbați răspunzători pentru abuzuri, ci insistam asupra faptului că ambii părinți erau datori să sprijine și să iubească copilul maltratată și că o mamă protectoare nu ar fi permis abuzurile (cf. Alice Miller, 1988 a + b).

Între timp și mișcarea feministă a atins o treaptă la care iluzia că doar bărbații sunt violenți cu copiii a fost demontată.

O feministă mi-a trimis rezultatele cercetării ei sociologice privind bărbații tineri care își ispășesc pedepse în închisoare, pentru că au atacat pe stradă femeii și le-au violat. Violul și umilirea femeilor anonime nu au nimic de-a face cu sexualitatea, deși acești bărbați sunt numiți infractori sexuali. Ei acționează din răzbunare pentru propria neajutorare și lipsă de apărare suferită cândva și total înăbușită, pe care o reprimă mai departe pe socoteala altora.

S-a constatat că toți acești bărbați au fost violați în copilărie de mamele lor, fie cu ajutorul practicilor sexuale deschise, fie cu clisme, fie prin ambele metode. Copilul a fost mereu ținut în șah, prin diverse practici perverse, fără ca el să fi avut cea mai mică șansă de apărare.

Acum 30 de ani, clismele treceau drept o metodă medicală, deși în principiu reprezintă un viol, o metodă care menține activitatea naturală a colonului copilului sub controlul adultului. Pentru a vedea clar acest lucru și pentru a putea expune această formă de comportament distructiv este nevoie de o conștiință deschisă a sociologului. Aparent această femeie sociolog nu trebuia să protejeze mamele, prin urmare nu trebuia să mascheze adevărul.

Nu doresc nici pe departe ca prin acest indiciu privind trecutul făptașilor să le scuz comportamentul. Căci acțiunea distructivă nu este o necesitate. Ea poate fi evitată dacă acești bărbați ar fi dispuși să renunțe la reprimare. Dar ei nu sunt pregătiți pentru asta și imediat ce devin tați se pot răzbuna nestingheriți pe mamele lor: între cei patru pereți, pe soție și copil, fără ca poliția să intervină.

Faptele lor trebuie numite pe nume, la fel ca și faptele părinților și ale bunicilor lor și ale milioanelor de oameni care au abuzat de copii în generațiile anterioare, al căror produs sunt acești violatori. Și mamele lor perverse erau deja un produs al acestui lanț de evenimente destinate.

Pentru ca practica veche de mii de ani a abuzului de copii să nu mai poată prospera sub etichete inofensive, precum: tradiție, normalitate, educație „pentru binele tău”, trebuie, cel puțin la nivel cognitiv, să fie facilitat accesul la întregul adevăr. Următoarele capitole încearcă să ajute cititorul să aibă acces cu ușurință, mereu din alt punct de vedere, în jurul unei teme, pentru a fi găsite fisurile din zidul fiecăruia prin care să se poată vedea

dincolo. Dar e de ajuns doar o privire, ne putem întreba? Cu siguranță că o privire nu poate înlocui terapia. Dar ea poate trezi interesul în legătură cu ce se vede dincolo de zid și, în plus, poate trezi curiozitatea sănătoasă pentru viață.

Oamenii care nu cunosc decât zidul tăcerii se agață de acesta, se comportă ca și cum el le-ar promite salvarea de toate spaimile. Dar oamenii care au privit o dată prin deschizătură nu mai pot suporta existența acestui zid fără sens. Ei nu-și pot închipui să trăiască din nou ca înainte, fără conștiința la care au ajuns acum, deoarece au realizat că ceea ce numeau până acum viață nu era deloc viață. Dar tragedia și destinul lor erau că nu au observat asta până acum. Ei vor să-i scutească pe ceilalți de tragism, pe cât posibil. Ei vor să-i facă pe ceilalți să știe că viața, orice viață, este mult prea prețioasă pentru a fi ratată sau aruncată la gunoi. Și că merită să simțim durerile vechi pentru a ne elibera de ele – pentru viață.

I.

DESCHIDERI ȘI PERSPECTIVE

INIȚIATIVA EVEI

La început aş vrea să povestesc istoria unei femei de aproximativ 35 de ani, care mi-a scris și care a participat la apariția acestei cărți, fără să știe acest lucru. Am obținut acordul ei de a folosi conținutul scrisorii, dar fără să-i menționez numele adevărat. De aceea am hotărât să-i spun Eva.

Povestea Evei seamănă, cel puțin la început, cu numeroasele povești despre care aflui aproape zilnic: abuzuri și confuzii în copilărie, alături de duritate, ignoranță și indiferență din partea părinților, atitudine definită drept „educație cu frica lui Dumnezeu”. Mai târziu au urmat dependența, încercările de suicid, două căsătorii distruse, trei terapii eșuate, scurte internări, confuzii noi din cauza medicamentelor, cure de dezintoxicare – un neîntrerupt lanț de suferință. Și în plus propriul copil, o nouă victimă, căci această femeie nu poate fi mamă cât timp nu a devenit mamă pentru copilul neglijat, abuzat și ignorat care este ea însăși. În cele din urmă, ea a reușit, cu ajutorul unei terapii de dezvăluire, să-și salveze atât propria viață, cât și maternitatea, adică viitorul copilului ei.

Prin aceasta se deosebește povestea ei de multe altele pe care le-am citit. Ea a reușit, pentru că a eliminat ceea ce i s-a întâmplat din reprimare, pas cu pas, într-un proces de durată – ani de zile – și, așa cum scrie, va rămâne deschisă toată viața la alte aspecte

ale trecutului ei care îi pot deveni conștiente și pe care le va integra. Dar deja acești primi ani de terapie au ajutat-o să se elibereze de adicție, să renunțe la orbire și să se protejeze pe ea și pe copilul ei. Ea nu mai e dispusă să distrugă viața copilului și pe a ei și acum poate face asta. Căci dependența a fost prețul pentru iluziile fără de care nu credea că poate să trăiască. Acum însă poate.

Munca de a recunoaște povestea adevărată a fost în primii ani atât de grea tocmai pentru că ezita mereu să creadă că părinții sunt capabili, din ignoranță față de propria istorie, să-și chinuie copiii permanent, fără ca nimeni să-i împiedice. Dar corpul ei, sentimentele ei, visele ei nu încetau să-i relateze fapte – imediat ce a început să accepte adevărul, imediat ce a fost pregătită să ia în serios aceste mărturii, fără a mai încerca să le alunge cu ajutorul alcoolului.

Schimbarea neașteptată din viața ei i-a trezit dorința să informeze opinia publică despre cunoașterea la care a avut acces, în cadrul acestei terapii, căci îi devenea din ce în ce mai clar că nu era singura cu un astfel de destin. Cum anterior Eva fusese jurnalistă, s-a gândit să producă filme pentru televiziune, care să prezinte situația copiilor maltratați din această perspectivă. Credea în interesul oamenilor responsabili din redacții, deoarece era convinsă de valabilitatea generală a cunoașterii obținute. Dar tocmai aici rezidă dificultatea, din câte știi. Eva a subapreciat rezistența, reprimarea care acționează în cazul fiecărui om. Și eu mă lovesc, în contactele mele cu reprezentanții responsabili din mass-media, de consecințele acestei reprimări, chiar și atunci când ei își doresc explicit contribuția mea (cf. *Das verbannte Wissen*, I, 5). Mai degrabă preferă să renunțe la informații care sunt de o importanță vitală pentru noi și pentru generațiile viitoare decât să manifeste îndrăzneală. Se agață de opinii depășite, contrare vieții, pentru a nu fi constrânși să-și pună în discuție propriii părinți.

Eva nu a luat în calcul acest fapt. A aflat în decursul terapiei ce rezistență masivă a opus ea însăși acceptării adevărului cu privire

la comportamentul distructiv al părinților ei. A trebuit să facă niște eforturi mult prea mari, a spus ea, ca să ajungă să vadă și să suporte adevărul despre copilăria ei. Dar certitudinea și experiența că trupul ei devenea din ce în ce mai sănătos și se elibera de dependență cu fiecare bucată de adevăr, că ea îndrăznește să simtă și să devină conștientă, au făcut-o să uite de rezistențele ei de odinioară. A vrut să poată spune dependenților, cu ajutorul propriei istorii, că există o ieșire, că ei nu mai trebuie să se distrugă doar pentru a rămâne orbi. Căci cunoașterea nu omoară, ci eliberează.

Discuțiile cu reprezentanții mass-mediei cărora le comunica planurile ei i-au arătat rapid că speranțele pe care le nutrea erau o iluzie, chiar dacă nu o iluzie atât de periculoasă cum fusese cea legată de propria copilărie, care a dus-o spre dependență. Căci acum, cu ochii deschiși, ea putea corecta iluziile, nu mai era, ca în copilărie, dependentă de oameni care se opuneau adevărului. Mai târziu a întâlnit și alți oameni care i-au confirmat experiența. Din redacții însă ea a auzit deseori că tema abuzului copiilor fusese deja abordată cu un an înainte; de aceea trebuia să aștepte încă un an, pentru că nu se putea relua o temă „prea frecvent”.

Eva s-a gândit: „Nu este vorba de una dintre numeroasele teme, precum o finală de tenis sau cercetarea piramidelor, care sunt tratate astăzi cu multe eforturi tehnice. De ce nu se relatează niciodată că în Antichitate și în Evul Mediu timpuriu jumătate dintre toți nou-născuții erau dați doicilor, iar jumătate dintre ei mureau, și că doicile erau numite, din acest motiv, făcătoare de îngeri? De ce cercetarea faraonilor este mult mai importantă decât informația că uciderea copiilor a făcut parte încă de la început din cultura noastră și că încă nu ne-am eliberat de această moștenire? De ce aceste informații se găsesc doar în câteva cercetări speciale, dar nu în mass-media? De ce politicieni responsabili numesc proiectele de cercetare cu privire la femeile abuzate sexual *delir de grandoare*? Este vorba de viitorul nostru, de explicația originii suferinței umane

și depășirea gândirii medievale, despre eliminarea ignoranței care a distrus 30 de ani din viața mea și care îi distruge mai departe pe alții. Exact asta vreau să împiedic. Cum este posibil ca doar câțiva oameni să fie interesați de lucrul acesta? Mă simt vinovată dacă nu fac ceva împotriva acestei distrugerii, deși cunosc adevărul. Asta poate fi desemnată ca una dintre numeroasele teme? Nu este vorba chiar de fundamentul existenței noastre? Nu cumva ne distruge propria ignoranță?”

Ca Eva gândesc probabil și alți oameni, pe care îi numesc „martori cunoscători”, oameni care luptă pentru adevărul despre copilărie (cf. *Das verbannte Wissen*, p. 214). Eva nu a vrut să renunțe așa ușor. Era gata să ofere o perspectivă concretă, să facă publice părți ale propriei istorii pentru a împiedica oamenii tineri să alunece pe panta dependenței. Dar partenerii ei de discuție din mass-media s-au temut că acest lucru poate fi înțeles ca vătărare, ca milă de sine și victimizare. Eva a contactat organizația Eppoch (End Physical Punishment of Children), care urmărește scopuri asemănătoare și care luptă în Anglia pentru o legislație nouă, pentru a trezi conștiința faptului că abuzul copiilor este o infracțiune gravă. Mi-a scris și mie și mi-a propus fondarea unei inițiative cetățenești în Elveția și în Germania. Răspunsul meu la scrisoarea ei este această carte. Sunt convinsă că inițiativa cetățenească și alte eforturi ale Evei și ale altor oameni vor continua și că nimeni nu îi mai poate împiedica să-și continue munca de lămurire. Cartea de față este o dovadă a faptului că, prin intermediul unor astfel de inițiative, alți oameni pot fi determinați să se exprime și să relateze poveștile proprii.

Capitolele acestei cărți, deși își datorează existența unor ocazii diferite, sunt foarte strâns legate între ele. Ele se învârt în jurul tematicii indicate în exemplul precedent: curajul schimbării ia naștere din revolta împotriva a ceea ce distruge viața.

DIN ÎNCHISOAREA CONFUZIEI

Prima experiență cu zidul tăcerii am avut-o în copilărie. Mama mea obișnuia să nu-mi vorbească zile în șir, pentru ca în acest mod să-mi demonstreze puterea ei absolută și să obțină supunerea mea. Avea nevoie de această putere pentru a-și masca propria nesiguranță, de ea însăși și de ceilalți, dar și pentru a se sustrage relației cu copilul ei, pe care nu l-a dorit niciodată. Nevoile, întrebările, cererile fetei se loveau de acest zid, fără ca mama să se simtă vinovată pentru duritatea ei, deoarece comportamentul ei îl considera o pedeapsă dreaptă, meritată, pentru greșelile făcute, ca pe datarea ei de a-mi da o „lecție”.

A fost greu pentru acest copil, care nu avea frați, al cărui tată nu-l proteja niciodată și care era rareori acasă, să suporte tăcerea îndelungă și consecventă a mamei. Dar și mai chinuitor decât tăcerea însăși era efortul permanent și lipsit de speranță al copilului de a afla motivul pedepsei. Ca în *Colonia penitenciară* a lui Kafka, micului acuzat nu i s-a spus care era infracțiunea de care se făcea vinovat. Acest lucru a transmis mesajul: dacă nu știi nici măcar ce ai făcut ca să meriți pedeapsa, nu ai conștiință. Caută, cercetează, fă un efort până când conștiința îți spune ce vină ai. Abia atunci poți încerca să te scuzi, și dacă ai noroc, vei fi iertat.

Îmi dădeam eu seama că viața mea începuse într-un regim totalitar? Cum aș fi putut să știu? Nu aș fi îndrăznit niciodată să gândesc asta. Mai degrabă mă îndoiam de corectitudinea sentimentului meu că sunt tratată nedrept și ignorată, decât să o pun în discuție pe mama mea. În plus, nu cunoșteam nicio altă mamă, nu puteam face nicio comparație. Cum mama mea pretindea că se sacrifică și își face datoria, eram de părere că nu-mi lipsea nimic. Mult mai târziu am înțeles că inima ei era închisă.

Prin urmare, numai răutatea mea putea fi de vină, credeam eu, pentru faptul că mama nu-mi vorbea, îmi lasa întrebările fără răspuns, îmi ignora rugămințile, îmi evita privirile și îmi răspundea la iubire cu răceală. Dacă mama mă urăște, înseamnă că sunt demnă de ură, așa gândește un copil.

Amintirea izolării din acele zile, singurătatea copilului care caută cu disperare motivele pedepsei sale au rămas reprimite în mine timp de aproape 60 de ani. Am trădat-o pe atunci pe fetița care voia să înțeleagă cu orice preț conflictele mamei ei pentru a-și putea schimba în sfârșit destinul, pentru a o face pe mama de care avea nevoie să vorbească. A trebuit să o trădez, pentru că nimeni nu m-a ajutat să văd adevărul și să-l suport. Mi-am continuat căutarea vinei în labirinturile conceptelor abstracte, care nu dureau atât de mult ca faptele goale și care mi-au promis un înlocuitor pentru orientarea ratată.

Am întâlnit fenomenul zidului tăcerii și mai târziu, ca adult, dar nu am fost expusă la el niciodată în acest sens totalitar. Puteam observa acest fenomen, îl puteam judeca, condamna, dar nu trebuia să mă las dusă în rătăcire de el, mă puteam apăra împotriva acuzelor nedrepte, puteam căuta ajutorul necesar, nu eram condamnată la orbire. S-a întâmplat mereu să întâlnesc oameni care și-au închis mai mult sau mai puțin interiorul și care nu erau capabili de un schimb deschis de sentimente și gânduri. De fiecare dată am aflat că încercau să compenseze nesiguranța lor emoțională

prin putere. Evitarea faptelor, baricadarea cu ajutorul tăcerii li se părea că este singura lor protecție.

Dar când mă gândesc la toate aceste întâlniri cu zidul tăcerii, îmi dau seama că niciuna dintre ele nu a fost atât de amenințătoare ca tăcerea mamei mele, pe vremea când eram complet dependentă de ea. Ca adult am putut, dacă mi se părea important, să confrunt omul care tace cu întrebări și fapte, să-i observ comportamentul, să-mi verific judecățile sau puteam renunța la relație, pentru că aveam acces la alți oameni care nu tăceau. Dar când eram copil nu am avut această opțiune.

Nu am putut să spun: îmi caut altă mamă, o femeie deschisă, care mă ia în seamă, vorbește cu mine, îmi explică ce se întâmplă cu mine, care știe, pentru că trăiește conștient, care nu mă tratează ca pe o mobilă. În copilărie nu aveam nicio altă posibilitate decât să suport tăcerea, să caut vina la mine – și mai târziu să încerc să compensez pierderea adevărului meu cu speculații filozofice privind „incapacitatea de a cunoaște adevărul”. Pentru că adevărul faptelor era de neconceput, trebuia să le neg.

Astăzi știu că acest lucru s-a întâmplat multor oameni, chiar dacă ei nu pot încă să-și amintească faptele. Unii pot însă, iar relatările despre abuzul în copilărie se înmulțesc în toată lumea. Cei care relatează au uneori parte de confirmări de la cei care până acum nu au îndrăznit să se uite în urmă, pentru că au fost convinși astfel din toate părțile, dar care acum sunt încurajați de aceste relatări să se confrunte cu povestea propriei copilării. Dar ei se lovesc frecvent de un zid care tocmai în cercurile intelectualilor este foarte greu de străpuns, pentru că aceștia s-au înarmat cu teorii împotriva întoarcerii refumatului.

Știu că studenții care vor să se ocupe, în lucrările de absolvire, de tema abuzului copiilor, la discuțiile preliminare, sunt descurajați de profesorii lor. Aceștia schimbă rapid subiectul, se eschivează, devin superiori și îi sfătuiesc să aleagă altă temă. Dacă studenții nu vor totuși

să renunțe, ei trebuie să ia în calcul că vor avea parte de dificultăți. Cum le vor suporta depinde de propria lor dezvoltare personală.

Într-un manuscris care așteaptă încă să fie publicat, Lloyd de Mause a descris destinul unui om de știință strălucit, a cărui cercetare de pionierat privind copilăria a fost discreditată în Statele Unite timp de două sute de ani (cf. Glenn Davis, *Childhood and History in America*, New York, 1976) atât de către universitate, cât și de presă, încât, în cele din urmă, acesta s-a sinucis. Era atât de disperat de faptul că prelegerile sale erau ignorate de autorități, de figurile paterne, încât și-a luat viața. Dacă ar fi putut să-l pună în discuție pe propriul său tată, ar fi fost în stare să vadă spaima celui de alături. Nu i-ar mai fi păsat de autorități și nu s-ar fi sinucis.

Din câte știu, în toată lumea nu există nicio singură facultate unde să se studieze și să se învețe consecințele rănilor sufletești din copilărie. Această situație nu este uimitoare, dacă ne gândim că aproape fiecare dintre noi a fost victima unor maltratări ascunse sau manifeste, denumite frecvent „educație”? Și că fiecare dintre noi ar putea povesti volume întregi despre asta, dacă nu ar tolera zidul tăcerii, dacă ar îndrăzni să simtă?

A nu mai trebui să-ți trădezi senzațiile și sentimentele, a nu te lăsa distras de la adevărul faptelor de nicio ideologie înseamnă deja să lucrezi la dărâmarea zidului tăcerii, pe care, în copilărie, am învățat să-l respectăm și care a produs mereu un comportament fascist.

Fascismul face posibilă orice infracțiune, pentru că își permite să distrugă viața, fără să trebuiască să dea socoteală pentru asta. *El* explică ce nu este demn de a trăi și distruge ce nu se adaptează. Oamenii care în copilărie au învățat doar limbajul violenței îl acceptă ca pe singurul normal, chiar dacă mai târziu devin victime și călăi ai acestui sistem. Dar există din ce în ce mai mulți tineri care luptă pentru viață și nu pentru distrugere. Ei aleg adevărul faptelor, nu ideologiile. Ei vor avertiza lumea asupra terorii, supunerii, asupra adaptării brutale, înainte de a fi prea târziu pentru orice prevenție.

Ei vor percepe mai sensibil nuanțele distructive decât anumiți politicieni cu experiență, care încă mai păstrează la loc de cinste minciunile din educația lor, deoarece sunt considerate corecte și necesare din perspectiva unei tradiții îndelungate.

Dărâmarea zidului tăcerii, de care se lovește tema maltratării copiilor, marchează abia începutul unei dezvoltări ce trebuia să aibă loc de mult. Ea creează condițiile pentru eliberarea adevărului din închisoarea opiniilor contrare vieții. Dar pentru dezvoltarea adevărului, pentru ca adevărul să lucreze în serviciul vieții este nevoie de mai mult decât doar de cunoașterea faptelor. Există, de pildă, oameni care pot spune: în copilărie am fost bătut mereu. Totuși ei sunt foarte departe de adevărul lor, pentru că nu-l pot simți. Le lipsește conștiința, cunoașterea emoțională a ceea ce li s-a făcut, a faptului că atunci când erau copii mici, lipsiți de apărare, au fost prinși și bătuți de adulții mânioși. Ei spun: „bătut” identificându-se astfel cu adultul inconștient, distructiv, bătăuș, care ignoră copilul, îl violează, îl distruge, fără să-i pese deloc de consecințele acestor răniri. Și Adolf Hitler a admis că a fost bătut. El a mințit doar în privința rănilor suferite, el și-a negat sentimentele și de aceea a devenit ucigașul a milioane de oameni. Nu ar fi ajuns la asta dacă ar fi simțit și și-ar fi deplâns situația, suferințele, dacă nu și-ar fi refulat ura justificată pe tatăl său, ci ar fi trăit-o și ar fi înțeles-o conștient, în loc să pervertească această ură într-o ideologie. Același lucru este valabil pentru Stalin, Ceaușescu și pentru toți ceilalți copii bătuți și descurajați, care mai târziu au devenit tirani și criminali.

Întoarcerea adevărului este anunțată abia acolo unde se schimbă poziția, unde cuvântul „bătut” se denunță singur ca martor al disprețului și umilirii copilului. Abia când un om este pregătit să simtă sentimentele copilului bătut care a fost odinioară și să respingă și să judece disprețul și cinismul adultului poate spune că a depășit bariera care duce spre adevăr. Și atunci el nu mai poate deveni un pericol pentru alți oameni.